

VLADIMIR
ARSENIJEVIĆ

**OVO NIJE
VESELO MESTO**

Copyright © 2014, Vladimir Arsenijević
Copyright © ovog izdanja 2014, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**OVO NIJE
VESELO MESTO**

Sadržaj

1. PITER FLI: <i>UZBUDLJIVE AVANTURE PRIVATNOGA DETEKTIVA DŽONA TEJLORA I NJEGOVA VERNI POMOĆNIKA BELE STRELE</i> (TRI EPIZODE).	10
2. <i>SONG TO MR. G</i>	37
3. <i>CROCODILES</i>	61
4. <i>SVIREPOST</i>	85
5. <i>KINESKINJA</i>	117
6. <i>MINUT – PUT OKO SVETA ZA 60 SEKUNDI</i> . .	147

**PITER FLI:
UZBUDLJIVE AVANTURE
PRIVATNOGA DETEKTIVA DŽONA
TEJLORA I NJEGOVA VERNA
POMOĆNIKA BELE STRELE
(TRI EPIZODE)**

Epizoda #1: Potraga za kradljivcima dijamanta u džunglama Bornea*

Junak prvog i jedinog epskog romana u slikama jugoslovenskog strip-crtača Petra Buhe, poznatog i po pseudonimu Piter Fli, zgodni je i dobrostojeći američki detektiv Džon Tejlor. Čitav svoj život i veći deo nasleđenog porodičnog bogatstva on je posvetio neumornoj borbi protiv nitkova i zlikovaca ma odakle da dolazili, uz neizbežnu pomoć svoga sluge i prijatelja Bele Strele, ponositog sina indijanskog plemena Sijuks.

U prvoj epizodi Flijeve mamutske strip-serije, nazvanoj Potraga za kradljivcima dijamanta u džunglama Bornea, Tejlor i Bela Strela uputili su se, kako već i sam naslov sugerise, među guste i neistražene prašume ostrva Bornea, u kojima se, poznato je, kriju mnogobrojna čudovišta,

* Strip-zabavnik #003–014, od 12. 3. do 28. 5. 1937, Beograd.

misterije i tajne. U taj zakutak civilizacije stigli su kako bi iz kandži zlih kradljivaca dijamantata spasli otetu princezu lokalnog plemena Mašu-Mašu. Ovo miroljubivo pleme vekovima je neometano živelo u svom idiličnom selu u podnožju planine Kinabalu tradicionalno se baveći kultivacijom ogromnog kompleksa rudarskih tunela te iskopavanjem duboko iz zemljine utrobe najlepših i najkrupnijih dijamantata na svetu. Oni su za njih odvajkada imali uglavnom estetsku i spiritualnu, premda nikad i nikako komercijalnu vrednost. Ali onda su beli nitkovi, profesionalni smagleri, butlegeri i okoreli krokodajl-hanteri Ambrozijus, Bonifacijus, Bartolomeus, Egidijus, kao i mnoga druga njihova sabrača jednako kitnjastih holandskih imena, stigli u taj njihov raj na Pacifiku. Privučeni mnogobrojnim legendama o blagu ovog plemena, bili su rešeni da sirotim domorocima otmu sve što imaju i da pri tom okrutno unište njihov od pamtiveka brižljivo negovan, miroljubiv način života.

Međutim, vraga! Za bandom okrutnih Holandeza brže-bolje su svojim privatnim aeroplanom doleteli i odvažni detektiv Tejlor i njegov pomoćnik Bela Strela kako bi sredili bitange, spasli otetu princezu iz njihovih prljavih kandži, vratili opljačkano blago zakonitim vlasnicima i sve ponovo doveli u prvobitno stanje, prilično lako i bez prevelikog napora. Premda, naravno, uz pregršt najrazličitijih uzbuđljivih vratolomija. Mnogi su butlegeri tom prilikom pravedno i nemilosrdno pobijeni. Četiri vođe bande, spomenuti Ambrozijus, Bonifacijus, Bartolomeus i Egidijus, uhapšeni su, vezani i predati na izvol'te načelno dobrom ali u osveti neumoljivom plemenu Mašu-Mašu, na ogromnu

zahvalnost svih domorodaca. I plemenskih ratnika i ženskadije golih grudi u suknjicama od slame, njihove sitne, uvek nasmejjane dece i svih bezubih staraca i starica u selu, a posebno mudrog i nadasve pravičnog plemenskog poglavice Tum-Tum Juma.

Na kraju uzbudljive avanture detektiv Džon Tejlor i njegov pomoćnik indijanski ratnik Bela Strela spremni su da se aeroplanom dvokrilcem vrata u svoje stanište na vrhu vrtoglavog nebodera usred njujorškog Menhetna, „jednog dalekog ostrva jako drugačijeg od Bornea“, kako je ljubazni i uvek informativni Tejlor na rastanku pokušao da objasni oslobođenoj princezi Hu-Hu. Princeza, naravno, ni reč nije razumela, ali ga je ipak gutala svojim krupnim crnim očima s mešavinom ljubavi i strahopoštovanja, brbljajući nadugačko i naširoko na neobičnom, izrazito grlenom jeziku naroda Mašu-Mašu. „Jezik skvo leti brži od vetra“, Bela Strela nije izdržao a da ne procedi kroz zube.

U poslednjem kvadratu prve epizode Flijevih Uzbudljivih avantura privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele pod nazivom Potraga za kradljivcima dijamanta u džunglama Bornea vidi se samo Tejlороva моćna letelica kako u velikoj daljini seče retke bele oblake što plutaju nad nepreglednom namreškanom površinom Tihog okeana.

Petar Buha

Iz Vikipedije, slobodne enciklopedije

Petar Buha (Beograd, 8. maj 1916. – 31. decembar 1941)
Poznat i pod stvaralačkim pseudonimom Piter Fli (*Peter Flea*). Bio je autor stripova i ilustrator iz tzv. „zlatnog doba jugoslovenskog stripa (1935–1941)“.

Od 1935. do 1937. godine, Petar Buha je za beogradsku *Panoramu* crtao šaljive strip-table pod nazivom *Urnebesne dogodovštine Mate i Bate*. Potpisivao ih je svojim pravim imenom. Od proleća 1937. do proleća 1941. godine, pod pseudonimom Piter Fli, radio je isključivo na svom ambicioznom strip-serijalu nazvanom *Uzbudljive avanture privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele*. Ovaj strip-serijal objavljivao je u nastavcima u beogradskom *Strip-zabavniku* tokom pune četiri godine, od trećeg pa sve do poslednjeg, dvesta petnaestog izdanja ovog uticajnog predratnog strip-časopisa.

Insert iz epizode #8 Flijevih *Uzbudljivih avantura privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele* pod nazivom *Tragedija pruskog oficira*.

Petar Buha/Piter Fli smatra se jednim od najperspektivnijih pripadnika tzv. „mladog talasa“, ili druge generacije jugoslovenskih strip-crtača koja je u daljem kreativnom razvoju ometena početkom II svetskog rata.

Sadržaj:

1. Biografija
 - 1.1 Rane godine Petra Buhe: Beograd – Veliki Bečkerek – Beograd, 1916–1934.
 - 1.2 „Buhina kolekcija“
 - 1.3 Godine stvaralaštva Petra Buhe i Pitera Flija: Beograd, 1935–1941.
2. Stripografija
 - 2.1 Petar Buha, Urnebesne dogodovštine Mate i Bate: Panorama, januar 1936. – maj 1937.
 - 2.2 Piter Fli, Uzbudljive avanture privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele: Strip-zabavnik, mart 1937. – april 1941.
3. Ilustratorski rad Petra Buhe
4. Poslednji meseci života Petra Buhe i smrt

Biografija

Rane godine Petra Buhe: Beograd – Veliki Bečkerek – Beograd, 1916–1934.

Petar Buha (1916–1941) rodio se u jeku Prvog svetskog rata u Beogradu, prestonici Kraljevine Srbije koja se tada nalazila pod austrijskom okupacijom. Potomak je Stojana (1888–?) i Zagorke Buhe (1890–1941) koji su iz Bosne i Hercegovine prebegli u Srbiju

juna 1914. godine, pred početak I svetskog rata. Petar Buha imao je i sestru bliznakinju Katarinu (1916–1941). Zagorka, majka Petra Buhe, streljana 1941. godine u Petrovgradu zbog komunističke delatnosti, posthumno je 1946. godine proglašena Narodnim herojem i jedna ulica u zrenjaninskom predgrađu Bagljašu danas nosi njeno ime.

Prve godine života Petra Buhe obeležene su velikim nemaštinama, mnogobrojnim nevoljama i teškim bolestima poput šarlahu, koji je Buha preležao 1918. godine ali je doživotno patio od povremenih napada gušobolje.

Godine 1920. Zagorka Buha samoinicijativno napušta supruga Stojana zbog njegovog progresivnog alkoholizma i s četvorogodišnjim blizancima iz Beograda prelazi u Veliki Bečkerek (danas Zrenjanin). Petar Buha mirno odrasta u gradu na Begeju, s majkom i sestrom bliznakinjom, u skromnoj i srazmerno harmoničnoj porodičnoj atmosferi. Tu živi sve do svoje osamnaeste godine i završetka srednjoškolskog obrazovanja.

Po uspešno okončanoj velikoj maturi Petar Buha se upisuje na studije advokature na Pravnom fakultetu u Beogradu. Preselivši se, leta 1935. godine, u prestonicu tadašnje Kraljevine Jugoslavije, on se vraća u svoj rodni grad. Ali, kako Beograd uopšte ne poznaje, u njega zapravo stiže kao potpuni stranac. U Beogradu Petar Buha živi i radi tokom narednih sedam godina. I sve do samog kraja posmatra ga isključivo – očima stranca.

„Buhina kolekcija“

Za strip se Petar Buha zanima od najranije mladosti, kada su se u jugoslovenskoj štampi pojavili prvi takozvani „romani u slikama“. Iz tog vremena datiraju i njegovi početnički, uglavnom očekivano nespretni pokušaji strip-izraza. Nažalost, izuzev tri lista hartije ispunjena danas sasvim izbledelim skicama antropomorfnih životinjskih likova, neveštih kopija Diznijevih junaka, iz najranijeg perioda stvaralačkog rada Petra Buhe ništa drugo nije sačuvano. Preživela je, zato, na svu sreću, njegova brižljivo

sakupljana i još brižljivije čuvana strip-kolekcija koja se sastoji od 327 danas većinom retkih i na globalnom tržištu stripa izuzetno traženih klasičnih publikacija iz međuratnog perioda. U tzv. „Buhinoj kolekciji“ prisutan je veliki broj strip-časopisa iz zemalja poput Mađarske, Nemačke, Francuske, Velike Britanije, Švedske, Danske te, naravno, Sjedinjenih Američkih Država. Pa ipak, u zaostavštini preovlađuju jugoslovenska izdanja, što svedoči ne samo o razumljivo lakšoj dostupnosti, već ujedno i o zavidnom obimu i raznovrsnosti domaće strip-produkcije i izdavaštva tokom druge polovine tridesetih godina dvadesetog veka.

Ovu danas izuzetno značajnu kolekciju predratnih strip-izdanja otkrio je sasvim slučajno Aleksandar Zograf 2002. godine. Obilazeći nekadašnji dom Petra Buhe u zrenjaninskom predgrađu Bagljašu, neposredno pred njegovu detaljnu rekonstrukciju – danas se tu nalaze teretana *HFP – Health Fitness Power* i kafe-klub *Il Padrino* – Zograf je „Buhinu kolekciju“ pronašao u staroj putnoj torbi pohranjenoj ko zna kada duboko u jednoj uskoj niši u zidu, u posebno tamnom kutku neosvetljenog podruma gde je decenijama ostala netaknuta. „Buhina kolekcija“ tek je 2008. godine, nakon niza peripetija i pravno-formalnih zavrzlama, konačno donirana Narodnoj biblioteci u Beogradu. Od tada je ova vredna zbirka, uredno sistematizovana i katalogizovana po uobičajenim bibliotečkim standardima, dostupna svim članovima Narodne biblioteke.

Godine stvaralaštva Petra Buhe: Beograd, 1935–1941.

Preselivši se 1935. godine u Beograd na studije i ubrzo otkrivši da prava, upravo kao što je i strahovao, ne mogu da zadovolje njegove stvaralačke porive, Petar Buha se sve ozbiljnije posvećuje radu na stripu, nauštrb fakulteta i buduće advokatske karijere. Među retkim Buhinim prijateljima sa studija je i budući narodni heroj Ratko Mitrović, mladi Čačanin preko koga Petar Buha dolazi u kontakt s buntovnom studentskom omladinom, a potom i s naraštajućim komunističkim i radničkim pokretom. Član Komunističke

partije Petar Buha postaće, baš kao i Mitrović, 1939. godine. Za razliku od Mitrovića, doduše, Buha se među komunistima neće proslaviti. Njegovo članstvo će na sastancima partije dva puta biti dovedeno u pitanje i konačno ukinuto, a on će biti zapamćen kao jedan od najpasivnijih i najneupotrebljivijih članova KPJ ikada.

Međutim, 1935. godine, sve je to za njega još uvek daleka budućnost. Po pristizanju u Beograd Petar Buha najviše od svega želi da se bavi crtanjem stripova a najmanje od svega advokaturom. U iznajmljenom, memljivom bulbulderskom sobičku uporan svakodnevni rad na studijama prava zamenjuje jednako upornim svakodnevним radom na crtačkoj karijeri. S jedne strane nastoji da kreira sopstvene strip-junake i ujedno da iz mora raznoraznih uticaja formira idiosinkratičan stil i izraz, a s druge da u prestonici, u kojoj još uvek ne poznaje skoro nikoga, samome sebi nekako obezbedi crtački angažman. A time – nadao se – i kakve-takve prihode.

Upornost mladog Petra Buhe uskoro će biti nagrađena. Već početkom drugog semestra jalovih studija prava dobija svoj prvi pravi strip-angažman. Od početka 1936. godine redovno objavljuje šaljivi strip-serijal pod nazivom *Urnebesne dogodovštine Mate i Bate* u popularnoj beogradskoj nedeljnoj ilustrovanoj reviji *Panorama*.

Petar Buha, *Urnebesne dogodovštine Mate i Bate*

Marta 1937. godine Petar Buha naglo prekida uspešnu saradnju s ilustrovanom revijom *Panorama* i uskoro potpuno prestaje s radom na serijalu o Mati i Bati. Umesto toga, za novoosnovani beogradski *Strip-zabavnik*, pod pseudonimom Piter Fli, počinje da objavljuje epski roman u slikama dugačkog naziva *Uzbudljive avanture privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele*. Poslednja epizoda *Urnebesnih dogodovština Mate i Bate* objavljena je u *Panorami* maja 1937.

Od tada pa tokom naredne četiri godine, sve do prerane smrti, Petar Buha grozničavo i bez ikakve pauze stvara svoje mamutsko delo o mnogobrojnim avanturama borca za pravdu Džona Tejlora objavljujući epizodu za epizodom u *Strip-zabavniku* sve do onog kobnog aprila 1941. godine kada se, bombardovanjem Beograda i okupacijom Jugoslavije, ta aktivnost Petra Buhe, kao i toliko toga drugog, odjednom i zauvek – prekida.

*

Epizoda #6: Ayudame Luchar Contra el Falangismo*

Po svemu sudeći nadahnuta okončanjem Španskog građanskog rata prvog aprila 1939. godine, šesta epizoda Uzbudljivih avantura privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele odvodi Tejlora i njegovog pratioca u Granadu, prestonicu Andaluzije, zahvaćenu krvavim bratoubilačkim pokoljem. Brodvejska starleta Mimi Morgan, Tejlorova lepa verenica – koja počev od pete epizode serijala zauzima mnogo značajniji prostor u Flijevom/Buhinom romanu u slikama nego do tada i aktivna je učesnica Tejlorovih avantura – dobija pismo iz daleke Andaluzije. Prividno, to je pismo sasvim nevinog sadržaja koje je potpisala njena daleka rođaka s

* *Strip-zabavnik* #135–146, od 22. 9. do 8. 12. 1939, Beograd.

majčine strane (od koje je Mimi Morgan i nasledila svoju vrelu južnjačku krv i dva plamena crna oka rođene zavodnice). Međutim, u pismu Mimi pronalazi poruku kojom lider pobunjenih Anarhosindikalista Andaluzije, tajanstveni Crveni Roko, krikom ispisanim sopstvenom krvlju: „Ayudame Luchar Contra el Falangismo“, dramatično zahteva od velikog svetskog borca za pravdu, planetarno poznatog detektiva Džona Tejlora, da požrtvovanim Anarhosindikalistima Andaluzije pomogne u neravnopravnoj i herojskoj borbi koju, evo, mesecima već vode protiv zlih i oružano znatno nadmoćnijih falangističkih hordi.

Džon Tejlor, Bela Strela i Mimi Morgan ne čase ni časa. Tejlorovim raketnim dvokrilcem za samo nekoliko sati stižu na poprište strašnog bratoubilačkog rata. Pred samom Granadom, nadlećući zelena brda Andaluzije, nailaze na eskadrilu falangističkih aeroplana. Tek pošto su, u dugoj i krvavoj vazdušnoj bici, uspeli da se izbore sa šest neprijateljskih letelica, oni konačno sleću na tajni anarhosindikalistički aerodrom, na jednoj raskrštenoj ledini u šumi pokraj grada, gde ih uz vesele pokliče „Ole! Ole!“ dočekuju pobunjeničke trupe.

Kritičari obično ističu Flijev/Buhin pokušaj da crtežom, koji odlikuje izrazita posvećenost detalju, do tančina oživi Granadu u kojoj, gotovo da je nepotrebno reći, lično nikada nije bio. Isti kritičari, doduše, ujedno oprezno naglašavaju Flijevu/Buhinu „nespremnost“ (Zupan) ili čak neuvijeno dovode u pitanje njegovu „sposobnost da se preciznije pozabavi kompleksnom dinamikom Španskog građanskog rata“ (Pančev).

Flijeva/Buhina svesno simplifikovana vizija, međutim, svrhovita je, smatraju pojedini, a pre svega Aleksandar

Zograf koji u svom odličnom tekstu o Petru Buhi, objavljenom pod naslovom Piter Fli: Izgubljeni beočug zlatnog doba jugoslovenskog stripa u beogradskom nedeljniku Vreme februara 2010. godine, ističe da je upravo ta tehnika svesnog pojednostavljenja i svođenja na mit jednog, u vreme nastanka ove epizode Flijeve strip-sage, izuzetno svežeg istorijskog događaja „poslužila Buhinom alijasju i alteregu Piteru Fliju da izuzetno uspešno ispriča složenu, univerzalnu i bezvremenu storiju o večnom sukobu ali i istovremenoj dubokoj isprepletenosti Dobra i Zla“ (Vreme, br. 996, 4. 2. 2010).

Stupivši, naime, u kontakt s pobunjenim Anarhosindikalistima Andaluzije, koji se najlakše mogu prepoznati po crvenim povezima s crnim natpisom ASA koje nose oko leve ruke, Tejlor napokon upoznaje njihovog neprikosnovenog lidera, kamarada Crvenog Roka. To je stasit mrk muškarac, tvrdog lica ukrašenog gustim andaluzijskim brkovima, koji nikada ne skida svoju revolucionarnu beretku s glave obrasle žbunom crne kose. Kamarad Crveni Roko gvozdenom voljom i jednako gvozdenom pesnicom rukovodi oružanim snagama ASA iz prastare gradske kanalizacije u čijim je dubinama, falangističkim zločinačkim vlastima nedostupnim, smešten glavni pobunjenički štab.

Zajedno s neustrašivim kamaradom Crvenim Rokom i njegovim vernim borcima iz najelitnijih redova Anarhosindikalista Andaluzije, Tejlor, Morgan i Bela Strela nekoliko puta se ogorčeno sukobljavaju s neprijateljskim falangistima. Falangisti se – otkrivaju – ni po čemu ne razlikuju od pobunjenika, izuzev što oko desne ruke nose crne poveze s velikim crvenim slovom F. Njihov neprikosnoveni vođa je generalisimus Crni Franko. Uvek glatko obrijan i naparfemisan, bez dlake na ćelavoj glavi, u crnoj

*uniformi i visokim jahačkim čizmama te s kožnim pove-
zom preko levog oka, generalisimus Crni Franko okrutno
vlada porobljenom Andaluzijom iz svog sedišta visoko na
vrhu brda, u dvorcu Alhambra.*

*Tokom drugog sukoba sa zlim falangistima na gradskim
ulicama Granade, Mimi Morgan pada u ruke neprijatelju
koji je vezanu odvodi u kameno gnezdo generalisimusa
Crnog Franka. Nakon mnogobrojnih muka i prepreka,
Džon Tejlor i Bela Strela, u društvu trojice najodanijih
anarhosindikalista Andaluzije, nekako uspevaju da prodru
u utvrđenje i, lutajući istovetnim hodnicima beskrajsne
Alhambre, u jednoj prostoriji pronalaze neobične predme-
te: beretku identičnu onoj kakvu ima i Crveni Roko, crnu
periku, veštačke crne brkove i crveni povez za ruku na kom
je crnim slovima otisnuto ASA.*

*Zbunjeni ovim pronalaskom, a zabrinuti za sudbinu
Mimi Morgan, oni nastavljaju dalje i ubrzo stižu u cen-
tralnu prostoriju velikog dvorca u kojoj se generalisimus
Crni Franko upravo sprema da obljubi svoju drogiranu
zarobljenicu. Dok anarhosindikalisti Andaluzije i ponosni
sin indijanskog plemena Sijuksa Bela Strela bez po muke
odbijaju na desetine falangističkih gardista, razjareni Džon
Tejlor skače na generalisimusa ne bi li ga sprečio u podloj
nameri da obeščasti sirotu Mimi. Crni Franko se iznenađu-
juće vešto bori. I jedan i drugi uz udarce razmenjuju živo-
pisne uvrede i pretnje („Nitkove jedan falangistički, samo
čekaj, doakaću ja tebi!“; „Ha! Srediću ja vas kô Panta pitu,
mister Tejlor!“ itd.), a prilikom jednog zgodnog aperkata,
koji je privatni detektiv ciljano uputio svom protivniku,
nokautiravši ga jednopotezno, Crnom Franku spada povez
s lica. Ispostavlja se da generalisimus podjednako dobro
vidi na oba oka. Sluteći prevaru, Džon Tejlor vezuje Crnog*

Franka za isti stub za koji je do malopre bila vezana Mimi Morgan, pa mu na glavu stavlja crnu periku, preko nje namešta maslinastu beretku a iznad usana lepi mu guste veštačke brkove. Transformacija koju je generalisimus time doživeo takva je da su borbe anarhosindikalista i falangista istog trenutka prestale i sad svi u nemoj tišini gledaju kako se falangistički generalisimus Crni Franko, vezan za stub i maskiran u anarhosindikalističkog kamarada Crvenog Roka, budi iz nesvesti i podiže glavu. Pa im se, pomahnitao i strašan, dugo svima smeje u lice.

Shvativši sve razmere podle prevare Crvenog Roka/ Crnog Franka, anarhosindikalisti i falangisti zajedno ga ubijaju uz teške andaluzijske kletve. Izdišući, Crveni Roko/ Crni Franko, kamarad i generalisimus, preobražava se u strahovitog demona iz najdubljih krugova pakla, ali ipak sagoreva u snažnom belom plamenu i svi falangisti u tom času bivaju oslobođeni hipnotičke magije kojom ih je njihov zli vođa toliko dugo držao pod kontrolom. Isto se, za divno čudo, događa i s anarhosindikalistima Andaluzije. Falangisti se uz veselu pesmu spuštaju s brda, dok anarhosindikalisti uz patriotske pokliče u hiljadama izlaze iz svojih podzemnih skrovišta i tajnih laguma. Susrećući se na ulicama, parkovima i trgovima prelepe Granade, dojučerašnji krvni neprijatelji padaju jedni drugima u zagrljaj i sa suzama u očima ponovo prepoznaju sopstvenu braću i sestre, roditelje, rođake i prijatelje.

Na kraju balade, posmatrajući veliki karneval i slavlje povodom okončanja strašnog bratoubilačkog rata u Andaluziji, Džon Tejlor i Mimi Morgan ne mogu da izdrže a da se, sad kad su sve nevolje za njima i kad se još jedna „uzbudljiva avantura“ bliži svom srećnom kraju, napokon ne zagrle i poljube, dugo i strasno. Bela Strela ih posmatra

iz prikrajka s krajnjom dosadom na licu. Na sreću, njegovi ga novi prijatelji, donedavno na krv i nož posvađani andaluzijski anarhosindikalisti i falangisti a sada naprosto nasmejjani i srdačni Andaluzani bez razlike, veselo pozivaju da pođe s njima do gradske arene, na koridu.

„Ratnik će možda ubiti bika“, strpljivo objašnjava Bela Strela u poslednjem kvadratu šeste epizode strip-serije Pitera Flija/Petra Buhe o planetarnim avanturama Džona Tejlora i njegove nerazdvojne družine, dobroćudnim ali tvrdoglavim Andaluzanima, sedeći na tribinama velike arene u centru Granade s pečenim pilećim batkom u ruci, „ali ratnik ipak nikada neće poraziti bika.“

*

Stripografija

Petar Buha, Urnebesne dogodovštine Mate i Bate: Panorama, januar 1936. – maj 1937.

Iako današnji ljubitelji stripa rad Petra Buhe vrednuju pre svega po sagi o privatnom detektivu Džonu Tejloru, za Buhinog života široka publika poznavala ga je uglavnom kao autora strip-tabli pod nazivom *Urnebesne dogodovštine Mate i Bate* koje su početkom 1936. godine počele da izlaze u beogradskoj nedeljnoj ilustriranoj reviji *Panorama*. Prvi profesionalni angažman omogućio mu je čuveni *Panoramin* grafički urednik dr Ivan Pavlička. Ovaj preduzetni beogradski Čeh odbacio je sve ambicioznije radove koje mu je Buha ponudio i usredsredio se isključivo na tablu stripa o kom Buha nije mislio bogzna šta, pa se posle čak i kajao što ga je uopšte poneo sa sobom. Bila je to duhovita poskočica u stihu o dvojici skitnica i ugursuza Mati i Bati koji zapadaju u nevolju kada pokušaju da ukradu vrelu pitu ostavljenu da se hladi na prozoru

gradonačelnikove vile koju čuva veliki pas. Grafičkog urednika *Panorame* Pavličku to je, međutim, očaralo. Stvar je time bila rešena i Mata i Bata su se od tada svake subote redovno pojavljivali na poslednjoj strani ovog popularnog beogradskog revijalnog časopisa. Serija njihovih „dogodovština“ u gradu koji je po mnogo čemu nalikovao na Beograd, a najviše po blatnjavim sokacima, iskrivljenim tarabama olupanih periferijskih kućeraka i brkatim, neurednim i

Pavlička dr Ivan (1900–2000)

glupim pandurima od kojih su Mata i Bata tako često i s mnogo duhovitog uspeha bežali, lako je osvojila srca čitalaca. Ipak, uprkos uspehu njegovog stripa kod široke publike, koji je čak uticao na to da mu početni skromni honorar bude nešto povećan, Petar Buha je – kako ističe sam Pavlička u svojoj autobiografiji *Mojim očima* (Bigz, 1970, str. 112) – „te svoje 'duhovite' table pune dve godine crtao hropćući i s teškom dosadom. Radio je to samo zbog prihoda koji mu je bio preko potreban, neprestano se čudeći kako takav posao na silu može čoveku uopšte doneti bilo kakav – a naročito toliki! – uspeh.“

Piter Fli, Uzbudljive avanture privatnoga detektiva Džona Tejlor a i njegova verna pomoćnika Bele Strele: Strip-zabavnik, *mart* 1937. – *april* 1941.

Iako su *Urnebesne dogodovštine Mate i Bate* zaista postigle izuzetan uspeh kod publike, Petar Buha je, posle godinu dana, bio

zgađen napornim radom bez prekida na stripu koji ga nije ni najmanje interesovao. Kako je već bio na izmaku nerava, posvetio se nečemu što ga je znatno više privlačilo. Bio je to avanturistički roman u slikama, obimniji i vizuelno znatno dinamičniji od neinspirativnih gluposti o Mati i Bati, jedna prava velika saga u slici i reči, poput onih kakve su, recimo, stvarali njegovi uzori, bogovi stripa, poput Aleksa Rejmonda ili Hala Fostera. Tako su nastale prve skice i zabeleške onoga što će uskoro evoluirati u ambiciozno planiranu strip-seriju prigodno ogromnog naslova: *Uzbudljive avanture privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele*.

Petar Buha je tih ranih prolećnih dana 1937. godine, u svom sobičku na Bulbulderu, kreirao čitav jedan svet, samo prividno nalik našem, u kom su glavni akteri bili njujorški detektiv Džon Tejlor, njegov pomoćnik, Indijanac Bela Strela i brodvejska starleta Mimi Morgan.

Detektiv Džon Tejlor je visok i stasit. Elegantan je i obrazovan. I pre svega bogat. Govori mnoge svetske jezike. Puši lulu. Ima crnu kosu i duboke oči u koje je beznadežno zaljubljena Mimi Morgan, lepotica s dasaka Brodveja i njegova povremena družbenica. Mister Tejlor, ipak, ostaje zakleti samac. Omiljeno piće mu je *bourbon on the rocks*.

Bela Strela, crvenokožac iz plemena Sijuks, prezire alkohol. On ni nakon tolikih godina života u velikom gradu nije odustao od svojih starih navika, pa i dalje neprestano hoda unaokolo go, samo s parčetom jelenske kože oko bedara i s dva pera zakačena među pramenovima ravne crne kose, omalan ratničkim bojama od glave do pete, izazivajući oduševljenje i/ili zgražavanje ma gde da se pojavi. Detektiv Džon Tejlor živi u luksuznom stanu, na vrhu jednog nebodera, usred njujorškog Menhetna, dok se viggam Bele Strele nalazi na ravnom krovu iznad. Tu su i tajni aerodrom Džona Tejlora i hangar s aeroplanom dvokrilcem na raketni pogon.

Petar Buha je ovaj svoj veliki serijal (od planiranih dvanaest epizoda uspeo je da završi ukupno devet) objavljivao u novoo-snovanom *Strip-zabavniku* u periodu od marta 1937. sve do aprila 1941. godine, u ritmu od po dve epizode godišnje.

Početak objavljivanja ovog romana u slikama pompezno je i gromoglasno najavljen putem plaćenih oglasa u *Politici* i *Vremenu* kao strip koji je „promenio američansku omladinu“ i „delo neverovatnih razmera, sigurno najgrandiozniji i najsenzacionalniji avanturistički roman u slikama ikad stvoren“. Autor se spominje kao „planetarno famozni Njujorčanin Piter Fli“ a njegovom „remek-delu“ pripisuju se epiteti poput „vrhunsko“, „vanredno interesantno“, „izuzetno ostvarenje“, pa se pozivaju čitaoci da nikako ne zaborave da „od petka potraže kod svih prodavaca štampe treći broj njihovog omiljenog *Strip-zabavnika* i u njemu početak velikog serijala o famoznom detektivu Džonu Tejloru i Indijancu Beloj Streli u epizodi: *Potraga za kradljivcima dijamanta u džunglama Bornea*“.

Prva epizoda, baš kao i sve koje će za njom uslediti, bila je podeljena na dvanaest celina od po dve table, svaka sa po šest kaiševa stripa. Objavljivana je na srednjim stranama *Strip-zabavnika* od marta do maja 1937. godine. Iako su reakcije stručne javnosti (čitaj: drugih strip-crtača, mahom beogradskih Rusa) na Buhino delo bile suzdržane, priča o detektivu Džonu Tejloru odmah je osvojila publiku. Narednih godina Petar Buha biće preokupiran radom na stripu o ovom neobičnom privatnom detektivu. U njegovom planu se od početka baš ništa nije menjalo. Dvanaest epizoda, podeljenih na isti broj celina od po dve table, svaka sa po šest kaiševa stripa, objavljivanih u laganom ritmu od po dve epizode godišnje – eto jednostavne i ujedno briljantne konstrukcije čiju je gradnju sebi u zadatak dao mladi Petar Buha i koja je trebalo da oduzme takođe unapred planiranih i otpisanih šest godina svakodnevnog rada. Stoga se o intimnom životu Petra Buhe ovde ne govori ništa, jer o intimnom životu Petra Buhe zapravo i nema šta da se kaže.

Interesantno je, međutim, da iscrpnija analiza njegovog dela otkriva još jednu zanimljivu podelu ovog serijala na tri jasno razdvojene žanrovske celine od po četiri epizode.

Tako je u prvoj celini (epizode #1–4: *Džungle Bornea*, *Crni Behemot*, *Ledovi Antarktika* i *Duhovi Vikinga*) radnja uvek smeštena na egzotičnim destinacijama na kojima se naši junaci (Tejlor i Bela Strela, ali još uvek ne i Morgan) susreću s pripadnicima

СРЕДИЋУ ЈА ВАС КО ПАНТА ПИТУ,
МИСТЕР ТЕЈЛОР!

Insert iz epizode #6 Flijevih *Uzbudljivih avantura privatnoga detektiva Džona Tejlora i njegova verna pomoćnika Bele Strele* pod nazivom *Ayudame Luchar Contra el Falangismo*.

najneobičnijih i najtajanstvenijih kultura jednako kao i s raznoraznim čudovištima, fantomima, zmajevima, pa i duhovima davno potonulih vikinških duša.

U drugoj celini, međutim, koju čine epizode #5–8 (*U Sibiru i Japanu, Ayudame Luchar Contra el Falangismo, Detinjstvo Bele Strele i Tragedija pruskog oficira*) lik Mimi Morgan redovno se pojavljuje i ravnopravno učestvuje u radnji, a horizont sveta po kom se kreće Džon Tejlор sa svojom družbom postaje znatno mračniji. Nekadašnju borbu protiv mitskih čudovišta ili živopisnih pacifičkih gusara i drugih zlikovaca namalo zamenjuje borba protiv različitih političkih monstuma. U ovom odeljku Buhinog/Flijevog epа uporno se varira pitanje svrsishodnosti borbe za slobodu i sumnja u mogućnost ljudske slobode uopšte.

Od treće i finalne celine, nažalost, objavljena je samo epizoda #9 pod nazivom *Teror u lavirintu Geozavoda*. Uobičajenih